
PARATHËNIE

COBISS3 është emri për brezin e tretë të programit, të cilin IZUM e ka zhvilluar për nevojat e funksionimit të sistemit COBISS. Brezi i parë i programit ishte emërtuar ATLASS, i cili u pasua nga brezi i dytë që mbante emrin e njëjtë sikurse edhe sistemi COBISS (i cili tani quhet COBISS2), ndërsa brezi më i ri është COBISS3, i cili është zhvilluar në bazë të teknologjisë së objektit.

Me një koncept të ri, në procesin e zhvillimit të programit janë përfshirë mjete të reja për analizën e objektit, mjetet për planifikimin, zbatimin si dhe për menaxhimin e konfigurimeve.

Njëra nga karakteristikat arkitekturale të programit COBISS3 është koncepti i tij tre shtresorë: ndërfaqja e përdoruesit, logjika e biznesit dhe baza e të dhënave. Të tri shtresat lidhen sipas modelit të objektit RMI (*Remote Method Invocation* = Metoda e Thirrjes në Largësi); ndërkaq për bazat e të dhënave përdoret Oracle.

Programi COBISS3 është zhvilluar në programin JAVA, i cili është më shumë se vetëm gjuhë programimi, meqë ai mundëson funksionimin e aplikacioneve në platforma të ndryshme:

- ndërfaqja e përdoruesit (Windows 98/Windows 7/ME/2000/XP/Vista, Linux, Mac),
- logjika e biznesit (Windows 2000/XP, Linux),
- baza e të dhënave (Windows 2000/XP, Linux).

Programi COBISS3 përbëhet nga shtatë module:

- COBISS3/Katalogimi
- COBISS3/Pasurimi,
- COBISS3/Serialet,
- COBISS3/Koleksionet e bibliotekës,
- COBISS3/Huazimi,
- COBISS3/Huazimi ndërbibliotekar,
- COBISS3/Raportet,
- COBISS3/Administrimi i aplikacioneve.

COBISS3/Katalogimi është moduli qendror i programit COBISS3, i cili mbështet katalogimin e përbashkët në kuadër të COBISS – Sistemi dhe shërbimet e përbashkëta bibliografike online. Ky mundëson kryerjen e

procedurave në punën me regjistrimet bibliografike dhe të termave të njësuar në baza të ndryshme të të dhënave: kërkimin dhe kontrollimin e regjistrimeve, krijimin dhe redaktimin e regjistrimeve, shkarkimin e regjistrimeve nga COBIB-i dhe bazat e ndryshme të huaja, zgjidhjen e problemit me regjistrimet dublikatë, zgjidhjen e problemit me regjistrimet bibliografike lokale dhe me regjistrimet e termave të njësuar. Të gjitha procedurat e përpunimit të burimeve bibliografike dhe procedurat në punën me regjistrimet e termave të njësuar kryhen në një ndërfaqe unike për katalogim.

COBISS3/Pasurimi është modul, i cili u mundëson bibliotekave automatizimin e këtyre procedurave për pasurimin me monografi: blerjen e materialit që përfshin përzgjedhjen për porositje të materialit, porositjen e materialit dhe parapagimin e materialit të porositur, pranimin e materialit të porositur dhe pagimin e materialit të pranuar; pranimin dhe dërgimin e materialit për këmbim; pranimin dhe dërgimin e kopjes së detyruar, pranimin e dhuratave dhe evidentimin e mënyrave të tjera të pranimit të materialit; reklamimin e materialit të papranuar, materialit të pranuar, dokumentit të pranuar për parapagesën dhe të faturës së pranuar; mirëmbajtjen e të dhënave për partnerët dhe fondet, si dhe vendosjen e parametrave të numërorëve

COBISS3/Serialet është modul, i cili mundëson automatizimin e këtyre procedurave për pasurim e serialeve: blerjen e serialeve që përfshin përzgjedhjen për porositje, porositjen e serialeve, anulimin e porosisë, parapagimin dhe pagesën e serialeve; pranimin e serialeve me këmbim, pranimin e kopjes së detyruar dhe të dhuratave si dhe mënyrat e tjera të pranimit; mirëmbajtjen e të dhënave për modelet e botimit si dhe kontrollin e ardhjes së serialeve; dërgimin e serialeve për shkëmbim dhe dërgimin e kopjes së detyruar; reklamimin e vëllimeve që mungojnë, dokumentit të pranuar për parapagesën dhe faturës së pranuar; mirëmbajtjen e të dhënave për partnerët dhe fondet si dhe vendosjen e parametrave të numërorëve.

COBISS3/Koleksionet e bibliotekës është modul, i cili përfshin procedurat në vijim: shtimin e fushave 996/997 dhe 998, si dhe futjen dhe ndryshimin e të dhënave në këto fusha, kopjimin e të dhënave në fushat 996/997, ndryshimin e statusit në shumë fusha 996/997 në regjistrim, ndryshimin e të dhënave në fushat 996/997 përmes numrave të inventarit ose numrave për huazim, renditjen e fushave 996/997 në regjistrim, formimin e kompleteve, printimin e etiketave, inventarizimin e botimeve monografike, çregjistrimin e kopjeve të botimeve monografike që mungojnë pas inventarizimit. Gjatë mirëmbajtjes ose menaxhimit të koleksioneve të serialeve është i mundur inventarizimi i serialeve, përgatitja dhe redaktimi i modelit të botimit, kontrolli i ardhjes së serialeve në bazë të modelit të botimit, mbështetja e procedurave të lidhjes dhe ndarjes së vëllimeve si dhe çregjistrimi i vëllimeve dhe i viteve të serialeve. Moduli përfshin edhe këto procedura: krijimin e regjistrimeve lokale shtesë, transferimin e fushave 996/997 nga një regjistrim bibliografik në tjetrin, shqyrtimin e gjendjes së kopjeve në huazim, printimin e listës së hyrjeve të reja, si dhe vendosjen e parametrave të numërorëve për shtimin e numrave të inventarit, e numrave në vazhdim në numër të vendit, shtimin e numrave për huazim dhe shfaqjen e listave të bazave lokale.

COBISS3/Huazimi është modul, i cili mundëson këto procedura: regjistrimin dhe ndryshimin e të dhënave për anëtarët, fshirjen e të dhënave për anëtarin, ndryshimin e numrit të librezës së anëtarësisë, printimin e etiketës për librezë të

anëtarësisë, huazimin e materialit jashtë bibliotekës, shtyrjen e afatit të huazimit, ndryshimin e datës së skadimit të afatit, kthimin e materialit me mundësinë e përzgjedhjes së anëtarit ose pa këtë mundësi, si dhe printimin e formularëve të huazimit për anëtarin. Për seriale mund të përcaktohen rezervime të përhershme dhe të evidentohet qarkullimi i vëllimeve të caktuara të serialit. Bibliotekat, të cilat e kanë të organizuar huazimin sipas departamenteve mund të mbajnë evidencën e huazimit ndaras (secili departament për vete), të bëjnë huazimin e materialit ndërmjet departamenteve nga departamenti amë në departamentin shërbim kryerës, pastaj ai material t'i huazohet anëtarit në departamentin shërbim kryerës, si dhe të bëjë kërkimin e materialit në departamentet e veçanta. Në disa kopje të materialit për nevojat e huazimit është mundësuar futja e shënimit për kopjen, ndërsa te materiali i huazuar edhe futja e shënimit të përkohshëm. Në katalogun lokal materiali ose kopjet e caktuara mund të kërkohen, mund të kontrollohen (shihen) të dhënat bibliografike dhe të dhënat për gjendjen e koleksioneve të bibliotekës, si dhe mund të merret informacioni për atë se kujt i është huazuar materiali, nëse nuk është i disponueshëm. Të dhënat për anëtarët e regjistruar mund të kërkohen sipas kriterëve të ndryshme dhe pastaj në formë të një liste të printohen në printer. Bibliotekat, të cilat për shërbime të caktuara i ngarkojnë anëtarët me pagesa, mund të përditësojnë listën e çmimeve, të evidentojnë dhe kryejnë detyrimet, printojnë faturën, të fshijnë detyrimet (financiare), të ndalin (pezullojnë) detyrimet e kryera, të përmbyllin arkën dhe kontrollojnë transaksionet e arkës. Bibliotekave u është mundësuar ndryshimi i parametrave kohorë të huazimit, ndryshimi i kalendarit të orarit të punës së bibliotekës, ndryshimin e parametrave për njoftime elektronike të anëtarëve, përcaktimi i numrit të kopjeve të huazuara, numrit të shtyrjeve të afatit të huazimit, si dhe periudha e vlefshmërisë së anëtarësisë për kategori të caktuara të anëtarëve dhe ndryshimi i adresës së ueb-it me të dhënat për kontakt dhe njoftimeve lidhur me shërbimin Biblioteka ime në COBISS/OPAC.

COBISS3/Huazimi ndërbibliotekar është modul, i cili përfshin këto procedura: evidentimin e kërkesave të porositësit për HNB, rezervimin e materialit të bibliotekës vendëse, porositjen e materialit nga furnizuesit ose në depo, evidentimin e pranimit të materialit nga furnizuesit ose nga depoja, sigurimin e materialit për porositësin, kthimin e materialit te porositësi dhe kthimin e materialit te furnizuesi ose në depo. Gjithashtu përfshin edhe përgatitjen dhe parashtrimin e faturave për personat juridikë-partnerët, të cilët paraqiten në rolin e porositësit ose pagesit të shërbimeve të kryera, përgatitjen e njoftimeve për porositësit dhe furnizuesit, mirëmbajtjen e të dhënave për partnerët dhe listën e çmimeve, si dhe vendosjen e parametrave të numërorëve.

COBISS3/Raportet është modul, i cili mundëson krijimin e llojeve të ndryshme të raporteve, siç janë formularët e ndryshëm, dokumentet e biznesit, statistikat, etj. Raportet përgatiten në bazë të të dhënave e të gjitha moduleve të programit COBISS3. Raportet e përgatitura mund të dërgohen në printer ose me postën elektronike. Forma standarde e raporteve për secilin modul është dizajnuar në IZUM.

COBISS3/Administrimi i aplikacioneve është modul, i cili u mundëson bibliotekave përditësimin e të dhënave për bibliotekën vendëse dhe partnerët, si dhe kontrollin e të dhënave për përdoruesit e sistemit.

Manuali përfshin të gjitha plotësimet që nga versioni i parë i manualit të shtypur deri më sot. Përmbajtja është harmonizuar me funksionimin e versionit aktualisht të vlefshëm të programit COBISS3 dhe vlen edhe për të gjitha versionet e ardhshme të programit deri me rastin e tërheqjes së tij ose shpalljes së një versioni të ri elektronik të manualit. Përmbajtja e manualit ruhet në portalin **Trajnimi** dhe është i disponueshëm duke përzgjedhur mundësinë *E-manualët*, ndërsa qasja e drejtpërdrejtë në përmbajtjen e portalit është e mundur edhe nga menyuja **Ndihmë** në programin COBISS3.

Në mënyrë që programi të kuptohet më lehtë, në manualin Udhëzime Themelore COBISS3 është shtuar një fjalor me shpjegime të shprehjeve të përdorura.

Shembujt të cilët janë dhënë në udhëzime shumica janë imagjinare, dhe për shkak të plotësimeve të programit, ata mund të ndryshohen.

Informacioni dhe ndihma shtesë mund të merren në selinë e Qendrës kombëtare COBISS, e cila është përgjegjëse për sistemin COBISS në shtetin tuaj (të dhënat për kontakt janë botuar në faqen e fundit të manualit).